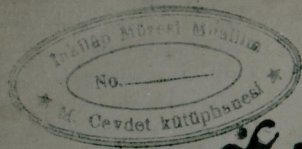

۲۷ حزيران ۱۹۱۸

صافی : ۵۰

ایکڑھی جلد

یکی محبوسہ

دالغىج

«شيله» لك بالادرن

«حتى تاجك بيله آشاغيه آتوب : بوني بكا كئيرن اقول اولسون : » ديهك بى اودركلى مكافئه بيله رغبت كوسترمدم. بواوليان درينلكلك خفايى سكا هيچ بر ذروح نقل ايدهميه جكدر .
 نجه كئير بو كردها بولتيراق بر اوق سرعته دوغرىجه ديه كينديلهده وهر شيشي بوتان مزاردن، خردخاش بر قاچ سرمه وخته پارچه سندن بشقه هيچ برنى قور بولامادى . شيمدى دكرك اوغولنوسى تقرب ايند بر فريطنه كي كيندكه كسكينشور ، شدت كساب ايديوردى .

بورن قابريور ، اوغولدايور ، طاشيور ، آتئله قاريشير كي ويزلدايور ، دومان صاجان كوپوك ستونلر كوكه قدر فيشقييور ، دالغىلر فاصله سز يكديركى اوزرينه ييغليور ، اوزاقدن كلن بر كوك كورولنوسى طرافه سله او قورقونج وقارلاق آغزندن فيرلايورلدى .

بورن قيو دالغىلر لك آراسنده فاركي بياض برشى بلردى . ديركن جيلاق برقول ، مسوكرا يلاق بر اكسه ميدانه جقدى . اوايدى ! اولانجه قوتى اليه دالغىلر يارييور ، چيريبيور ، چاپلايور ، يوقارى قالفش اولان سول آئنده كاسه يى مسرتله ساللايوردى .

دري دن نفس آلدى ، سايى ، طوبرا يى سلاملا دى . هر آغز دن « قورتولش ، ياشاور ! » ندلر ي سويجه يوكسه ليوردى « قهرمان چوجوق جاتى مسوكرا داب دن ، بو يى امان مزار دن قورتارمش ! » كلدى ، خلق ممنون ومسورور اطرافى آليركى ، او ، قراك آياق لربه قاينا برق كاسه يى اوزاندى .

قراك ورديكي بر اشارت اوزرينه سويلى قيزى كاسه يى آغز نجه قدر آتئين شراب اليه دوله يردى . دليقانى اينچك دن مسوكرا قراله دولدى :

« بياك ياشاسون قرال ! بر يوزنده كونشك كلكون ضيا يى آتئنده نفس آلاينلر سويشونلر ! زيرا آشاغي سى لك مدش : انسان الهلر تجربه ي جرات اعتملى ، اولرك مرجه » ظلمت ودهشت برده سى آتئنده كيزله دكئيرى شيلرى هيچ بر زمان كورمك آرزوسنه دوشمه مى ايش .

« مجهول بر آل نى ييلدريم سرعته چكيور دى . بورن قايلاك آراسندن آغز نجه بر آقيني اوزرينه فيشقيردى . هر ايكي جريالك قودوران دالغىلر نى باش دوندوريجى برسرعه قيرلداق كي جورييور ، مقاومتى امكان برافا يوردى .

« بو صبراده كنديسندن امداد ديله ديكم الله بكا بوك مدش دقيقمده دريندن يوقارى به دوغرو اوزان ش سبورى بر قايا كوستردى . اكما صايلارلق اولوم دن قورتولدم . كاسه ده اوراده سبورى مر جانلر اوزنده اصلى قالش ! يوقسه نامتايى بر درينلكه دوشه كمش . زيرا آتئده ، نپائى سز ، ديمىز ، باش دوندوريجى بر آلاجه قارلاق واردى . قولا قزم تاما عا طل قالشدى . هيچ برنى ايشيتي يوردى . فقط كوزلم بو مدش جهنده سيندن ، آؤرد

« جنكلورلر ، سلاشورلر ، اينچي كزده بوكر دابه دالغه صارت ايدهك كيسه وارمى ؟ ايشته شو آلتون كاسه يى آشاغي به آتيورم . آقيني نك قارا آغزى اونى آرتق يويدي بيله . كاسه يى بكا تكار كوسترن اونى محافظه ايشين ، كندى مايلردى !
 قرال بو سوزلرى سويله ريك نامتاي دكزه دوغرى صرب ويالين صارقان كسكين قيبانك اوزرندن كاسه يى اوليان كردها اينجه فيرلاندى ، و « تكار سورويورم ، ديدى ، بو اوچورومه آتياچق بكت كيمدر ؟ »

اطرافه كى جنكلور و سلاشور قافله سى ساكت وصامت دورويور ، جله سى آغز نجه خشيته باقيور ، فقط هيچ برى كاسه يى قازانق ايسته ميوردى . نهايت قرال اوچنجى دفعه صوردى :

« آتلى كوزه آلدراجق كيسه يوقى ؟ » هر طرف آلان درين برسكوت اينچده . لكن بورن سلاشور لك آراسندن حليم فقط جسور بر ياماق ايليريه لك كرى اليه ماتوسنى قارشى به آندى . اطرافه بولان قادين اركك بوتون خلق شيمدى بو آرتسلان دليقانى به حيرته باقيوردى .

قايانك كنارته كلرك بر دغه آشاغي به باقى . كرداب يودنى صولرى شيمدى خوردا نون قوصيور ، دالغىلر اوزاقدن كلن بر كوك كورولنوسى طرافه سله كوپكار صايلر ق او قورقونج وقارلاق آغز دن فيشقي يوردى .

مولر قاريور ، طاشيور ، اوغولدايور ، آتئله قاريشير كي ويزلدايور ، دومان صاجان كوپوكلى ستونلر كوكه قدر فيشقييور ، دالغىلر فاصله سز يكديركى اوزرينه ييغليور ، فقط بو نهايت سز قيو بوشاقق بيلسي يوردى . دكز ايكنچى بر دكز دوغرو ويور صايليردى . نهايت بو آغز نجه قوتك ارقه سى كسلدى . بياض كوپكار لك آراسندن درين ، نهايت سز بر اوچورومك آسهن آغزى آچيلدى . مدش خوردا نونق طاشان دالغىلر شيمدى باش دوندوريجى برسرعه بوكر دابه قويوسنه يوزارلاوب كيندكلى كورويويوردى .

دليقانى آرتق صولرك تكار قابارسته ميدان برمه دن مان اللهه صيغيدى . - بورن هر طرف دن بر صيغى مدش يوكسلدى . آقيني آرتق اونى يونش ، كردها ك ديوبك زى آغزى جسور وندا كار دليقانىلر استنده اسرارل بر صورنده قايتشدى .

فوت سالاكشيدى . يالكز دريندن بوغوق بر اوغولنو عكس ايديور ، تيزك بر صدا اليه قولاق دن قولاغ : « جسور دليقانى ، الله بدرجيك اولسون ! » سوزلرى ايشيدي يوردى . دكرك اولوم سى ، كيندكه دهادريندن ودها بوغوق كايور ، مديد ، مدش بر انتظار اطرافى قابلا يوردى .

حتى كهوى اوليان بريله ازدواج ايديرسه نكاحى صحيح اولور . شوقدركه اوليانك كفايت مسئله سندن دولاق اعتراضه حلقى وارد . ظاهر روايتده مسئله بويه تصوير ايديشدر . فقط حشاك امام دن روايتك نكاحك صحتده كفايت شرط اعتبار ايديلكده .

صروى اولديغنه كوره رضاسيله والديه طرف دن تزويج ايديلن قيزك وليزى حضرت على مرصاعت ايديركه دعواده بولنديلر ايسده حضرت ادم نكاحك صحيح اولدينى سويله ريك بو دعوا يى رد ايتشدر . بوروايتك صحتته اعتقاد يديلر برنجه زهره نك خلافته اولدق قادىنك بالادت كنديسنى تزويج ايتمسيله بوخصوصده ولسي اوليانلار دن برنه وكالت ويرمى سى جائز كورميشدر . امام ابو حنيفه نكده اجتهدى بو مسكرده ايتدر .

بوياده امام ابو يوسف بوقاريد سويله ديكر لك عكسى يعنى قاديانك اولك بالوتى تزويجى تجويز ايتدى ك حاله بالاخره بو قولدن رجوع اليه زوج كفوى اولق شرطيله بونى جائز كوردى ، ده مسوكرا بويديه لى زوم كورمك سز بالوتى تزويجه مساعده ايتكارى مرويد . طحاويك روايتنه كوره امام ابو يوسف بالوتى تزويج ايند قاديانك زوجى كفوى اولديغنه كوره حاكم وليسته اجازت اليه يعنى نكاحه اذن ويرسره نه اعلا ، ويرمى ايسده نكاحى منفسخ اولماز ، حاكم بوكا مساعده ايند ، ديردرى [١٩] . طاهيلر بوياده شيب اليه بركى آرييورلدى . شيبه بىلاوى نكاحى تجويز ايتكارى حاله بار كرده وليت اذتى شرط ايدييورلدى . [٢٠]

علمان بعضلى قادين زنكين واشراف دن لغوى معناسيله اولديغنه كوره بالوتى تزويجى صحيح اولمه يجه فقر او آشاغي طبقه ايسه وليست رضاسته باقس سز كندى تزويج ايدهميه چكنه قائل ايدلر [٢١] . بالوتى نكاحى تجويز ايتدر عمر ، على ، ابن عمر حضرتانكده بو جهى التزام مريشيد مرويد ديرلدى . [٢٢] برده بولر ولسى نكاحك جائز اولمه يى خصوصنده روايت ايديان سنلرك ملوك جازيلر ، صغيره وچونلر . . خنده ياخود عام اولدى حاله ادبى بيان شمنده يعنى قاديانك كندى باشلار لره نكاحه تشبث ايتيوب بونك ولير نه بيرايه مى مستحب ودها اى اولدينى بيلديركم ايچون ورود ايتديكنه ايتا يوردى . [٢٣]

ايشته بو سبه بناء دكزه صيفاره كوره پلوه ايرمش عقلى وحر قاديانلر اوزرندك نكاح ولاقى « ولايت استجاب » اولوب ، يوقسه صغيره وچونلره قارشى اولان ولايت كى « ولايت استبداد » دكلدر .

ملي نابت

[١٩] (سرمى ٥ ج ١٠) .

[٢٠] (بداهةالجنيد ٢ ج ٧) .

[٢١] (سرمى ٥ ج ٢٠) .

[٢٢] (بوقاريد بونك عكسى كيمدى) .

[٢٣] (سرمى ٥ ج ١٢) .

[٢٤] (بدائع الصنائع ٢ ج ٢٤٧) .

تعاریف

قول لاندینور

تورکجه آی اسمہلرک منشأ

الیوم قولاندینور تورک آیلرینک اسمہلرک منشأ یابانچیدر . بو آیلر دن آلتیسی آقادیجه (یعنی آتور- بابل لسانی) اوچلانیجه، و اوچی سوریا یچیندن آتمشدر . شیمیدیکی تورکجه آیلر نه زماندن بری استعمال اولمقدهدر ؟ ایشته بو سؤالک جوابی خنده بر قاق سوز سویله جکیز .

مجرتک ۳۹۷ یاخود ۳۹۸ ده وفات ایدن ابو نصر اسماعیل بن حماد الجوهری ، تألیف ایتدیکی تاج اللغة وصحاح العربیة نام قاموسده، الیوم قولاندینور حزران آیی ذکر ایدر ایکن « حزران یارومیه اسم وشهر قبل تور » دور [۱]

مجرتک ۳۰۰ سنه سنده وفات ایدن ابوریحان محمد بن احمد البیرونی الخوارزمی کی « الاثر الباقیه عن الفرون الحالیة [۲] نام اثرنده ، اقوام مختلفه ک او زمانه قدر زماننده استعمال ایلدکلری آیلرک جدولاری درج اولمشدر .

موضوعی آبانه مدار اوله یله جک بو جدولاردن اوچی بالاقباس بورابه عیناً درج ایدیوز . جدول شهرالترک — سجعان، اود ، بارس، نقشخان ، لو ، ییلان ، یونت ، قوی ، ییچین ، تعوق ، ایت ، نونکیز .

جدول شهرالترک علی قول الوغ بک — آرام آئی ، ایکنجی آئی ، اوچنجی آئی ، دردنجی آئی ، یشنجی آئی ، آلتنجی آئی ، دینجی آئی ، سکونجی آئی ، طوقنجی آئی ، اونجی آئی ، اونبرنجی آئی ، خشبات آئی .

جدول شهرالسرانیین — تشرین اول، تشرین آخر ، کانون اول ، کانون آخر ، شباط ، آذار ، نیشان ، ایاز ، حزران ، تموز ، آب ، ایلول .

ابو ریحان ، جدول شهرالترک نامی آتنده طوبیادینی آیلرک ، هاتکی تورکک طرفندن استعمال ایلدکلری یازمور ایسه ده ، بونلرک تورکستان شرقیدن معدود اولان « ختای » ، وختانک شاندله یونان « اوغور » تورکاری اولملقاری و بو آیلرک اوغور تورکاری طرفندن استعمال ایلدکلری قولای آکلاشیلیر . « ختای » تورکله کلتجه ، بونلرخی ، الوغ بک زنجیک مقدمه سندن آکلاشیله جی وجهله ، برنجی ایک اسعی بشفه اولق اوزره ، اوغور تورکله ریک آئی اسمله ری استعمال ایدرلر ایدی . بو صورتله ختایلرک آئی اسمله ری بوجه زیردر :

کککو ، اوغ ، بارس ، طاشوقن ، لو ییلان، [۱] جزو اول ، صحیفه ۳۰۵ . [۲] بو اثر ، آلمان علماسندن نه وارده ساخالو طرفندن ترجمه ایلدکلرک عربجه منتهیله برابر ، ۱۸۷۸ ده لایسینغه طبع اولمشدر .

وچیلرک اولان شادقلاری خوف و خشیتله کورووردی . « سنکره ییغینلر حاتنده دیکنل کدی بالقرینک ، اخطا یوللرک ، قورقوج کچیج بالقرینک منفور شکلاری قایشهرق توپلری اوریترور ، دیگر طرفندن ککک بالقری دکرک بوی آمان صیرتلا نلری بکا دیشلری کوستریورلری .

« اوراده آصیل قاشلدم . بوچینده تماماً یالکر و آژدرلر آراسنده حسن ایدن مخلوق اولدینعی ، انسانلرک هر دلو معاونتندن نه قدر اوزاق بولوندینعی ، هجمنسه اسمی بیه ایشیتدیرمک امکائی اولدینعی تیرغایورک ادرک ایدیبوردم .

« بن بویه جک خوف وهراس ایچنده دوشورورکن بر جنوار یوز عضوینی بردن تحریک ایدهرک یاغنه صوفولیدی . تام اوزرینه آتیلانی اشناده صقی صقی طوتدیم سرجان دالی بر اقدم . کرداب غفور بر شدله هان اوزرینه هجوم ایشدی . فقط طامع وارمیش ، بودعه ده جی یوقاری سوروکله دی .

فرال بو سوزلری حیرتله دیکلهدکن صوکرا : « کله سنکدر ، دیدی . فقط بر دفعه ده تجربه ایدهرک بکا دکرک تا دینده نه کوردیکدن خبر کتیره جک اولورسک ، اک قیتمدار بر الماسه شرن اولان شو یوزوکده سکا بغش ایده جک .

فرانک قیزی بونی ایشیدنجی مرسته کلرک نیازکار بر صدا ایله یالواری : « واز کچ ، بابا ، بو ظلمانه اوپون آرق یتر . بوکنجک کوستردیکی جسارتی هیچ کیمسه کوستره من . نهایت حرص وهوسکی مطلقاً تطمین ایتک ایسته یورسک ، امر ایت ، بودعه ده چنکولر یامالارنی اوتاندرسیلر !

قرال بونک اوزرینه هان کله ی قایارق کردایله اوزرته فیزلادی : « بوکسی بکاکنکار کتیره جک اولورسک نظرمده یونون چنکولرله تفوق ایده جک وشیدی سنک ایچون یالوران قیزی ده هان بوکون زوجه مفتیله آغوشکه آلاچسک .

دلیقانیلک روحی یامان بر قوت صاردی . جسور کوزلرند بر شمشک پارلادی . اوکوزل چهره ک قیزاردینی و صوکرا صولدینی ، او نارین وجو دک باغین بر حالده وشیدیکی کوردی ، و بوتقیس مکافاتی قازانق آرزوسه قایلارک تکرار حیات مجالده سنه آتیلدی .

صولرک تلاطمی نه دیوبلیور ، دالعه لرنه کوک کورولوسی طرفه سیله کلوب کیدیور ، ساحلنده بر قیز الان آکیلوب سودالی نظر لرله اونلره باقور ، دالعه ، یونون کیدن دالعه لر دونوبور ، خیشیلرله یوکسه لیور آچالایور ، فقط دلیقانیلی هیچ بری کری کتیره یوردی .

مترجمی

امین سعید

یوند ، قوی ، یچین ، قشاقو ، ایت ، ملونفور . محمود بن الحسن بن عبدالکاشغری بو آیلرک املا لری بروجه زیر یازیور [۳] : سجعان ، اود ، برس ، نقشخان [۴] تاک [۵] یلان ، یند ، قوی ، یچین ، قشاقو ، ات ، تنکر .

کتاب دیوان لغات الترک مؤلفی ، اثرنی مجرتک ۲۶۶ سنه سنده تمام ایشیدر [۶] . او زمانه قدر تورک آیلرینک اسمله ری خنده یازانلر ، الیوم قولاندینور تورکجه آیلرک ، تورکک طرفندن استعمال اولدینغه دائر هیچ بر شی ذکر ایتدیلر . بورادن استدلال اولنه ییلرک هجرتک ۲۶۶ سنه سنده ، شیمیدیکی تورکجه آیلرک اسمله ری غیر مستعمل ایدی .

یوقارده اسمی کچن ابوالجوهری ، حزران « دن یشت ایتدیکی وقت ، بو آیلک بر « روم » [۷] آئی اولدینعی ذکر ایدیور . شاید بو آئی ، تورکک طرفندن استعمال ایدلش اولمه دی ، ابوالجوهری ک لغته بویه بر قیدک بولنه جی طبیی ایدی . ابو ریحانک ، تورک آیلرته تخصیص ایتدیکی جدولده « حزران » تصادف اولیور ، حالبوکه ی « حزران » اسمی سوربانی آیلرینک جدولده مذکور .

کتاب دیوان لغات الترک مؤلفی ، شهرلرده مقیم تورکک ، عربی آیلری استعمال ایلدکلری و یوکلارده یونانلارده سنه یی درت قسمة آبردیق هر بر قسمة آیری بر نام ویردکلری یازیور [۸]

مجرتک ۸۰۶ ده وفات ایدن « الفاموس محیط » مؤلفی ، الشیخ محمد بن محمد بن یعقوب الفیروز آبادی ، حزران آیتدن یشت ایتدیکی وقت « اسم شهر بارومیة » یازمشدر [۹] . عجب الفیروز آبادی ، بو جدولی تاج اللغة وصحاح العربیة دخی نقل ایتش ، بوقسه ، زماننده بو آیلک یته برورم آئی اولدینعی وهنوز [۱۰] کتاب دیوان لغات الترک ، جلد ۱ ، ص ۲۸۹-۲۹۰ .

[۱] تصغان کله سنک (ف) سی اوستنده اوچ نقطه واردر . کتاب دیوان الترکک استنساخ و طبع وظیفه سی درعه ده ایدن معلم کلیسی احمد رفعت بن عبدالکریم افندی ، بو اوچ نقطه یی ، شبه علامتی اولق اوزره ، وضع ایتدیکی کتابمده کورک نه یاننده یازیور . ابو ریحانک جدولدن ، اصلنه دائر شبهه ایدیلن بو حرفک (ف) اولدینعی آکلاشیلیر . [۵] اوغور وختای آیلرینک جدولنده « ناک » برته « لو » واردر .

[۶] کتاب دیوان لغات الترک ، جلد ۱ ، ص ۲۹۰ . [۷] Arabic Lexicon En glish بحرری W. Lane « حزران » کله سی ابوالجوهری ک لغتدن آلدینعی بیان ایتدیکن صکره « روم » کله سی « یونان » ده ترجمه ایشدر . حالبوکه بوطوغری دکادر . چونکه نه اسک نه ییکی یونان آیلری میباندنه « حزران » تلفظ اولانن بر آیلک اسمنه تصادف اولیور .

[۸] کتاب دیوان لغات الترک ، جلد ۱ ، ص ۲۹۰-۲۹۱ . [۹] فاموس محیط ، جزو ثانی ، ص ۸ .